
A magyar orvosok és természetvizsgálók 1844-ben Kolozsváron tartott, ötödik vándorgyűléséről

About the fifth itinerant-assembly of the Hungarian doctors and natural scientists in 1844 at Cluj (Kolozsvár)

Dr. OLÁH-GÁL Róbert,
Sapientia, EMTE, Gazdaság- és Humántudományok Kar, Csíkszereda
ogrogr@gmail.com

Initially submitted March 10, 2015; accepted for publication April 15, 2015

Abstract:

The article is about the 5th itinerant-assembly of the Hungarian doctors and natural scientists in 1844 at Cluj (Kolozsvár). We communicate the program of the assembly and the list of participants. There is accentuated that János Bolyai, the great mathematician, was also invited. By this article we would like to justify that János Bolyai was invited to this assembly by the proposal of doctor-linguist József Engel.

Keywords: János Bolyai, József Engel, József Teleki, Kolozsvár (Cluj)

Kulcsszavak: Bolyai János, Engel József, Teleki József, Kolozsvár (Cluj)

Úgy gondolom, hogy Kolozsvár tudományos élete múltjának is érdekes színfoltja az 1844. szeptember másodiktól hatodikáig tartott Magyar Orvosok és Természetvizsgálók V. Vándorgyűlése, amely az első Erdélyben tartott vándorgyűlés volt.

Magam Bolyai Jánostól „értesültem” erről a vándorgyűlésről, és ez indított arra, hogy kikutassam annak programját, illetve a résztvevők névsorát. Gondoljunk csak arra, hogy a gyűlés idején 11 évvel vagyunk az EME (Erdélyi Múzeum Egyesület) megalakulása előtt, tehát nagyon értékes információ, hogy kik is vettek részt ezen a vándorgyűlésen. Különösen az érdekelt, hogy ki volt az a jövőbe látó, nagyműveltségű tudós, aki a „nagy elfelejtettségben” élő Bolyai Jánost meghívta erre a vándorgyűlésre! Tehát aki igenis felismerte Bolyai János korszakalkotó felfedezését, és lelkiismereti feladatának érezte, hogy az akkor még Domáldon lakó Bolyai Jánost meghívják erre a vándorgyűlésre. Sajnos eddig, nem sikerült megtalálni a meghívót, csak Bolyai János vázlatos válaszáat a meghívására, így csak közvetett okoskodásokkal mondhatom ki, hogy Bolyai Jánost a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók V. Vándorgyűlésére, nagy valószínűség szerint Dr. Engel József, akkor még Marosvásárhelyen lakó orvos, vegyész és nyelvész hívhatta meg.

Mire alapozom ezt a sejtésemet? Arra, hogy végignézve és átgondolva az alább közlendő 301 részvevő nevét és foglalkozását, egyedül csak Dr. Engel József volt az, aki igen szoros barátságban volt Bolyai Jánossal. Már 1837-ban megismerkedtek, amikor Bolyai János még Marosvásárhelyen lakott, betegen. Engel József volt akkor Bolyai János „családorvosa”. E sorok írójának véleménye szerint Engel József hívhatta fel Bolyai János figyelmét a magyar nyelv gyökszavaira, illetve a gyökelméletre.

1. kép Dr. Engel József (1807-1870), az MTA levelező tagja

Engel Józseftől, 14 db., Bolyai János részére felírt orvosi recept maradt meg. Engel József Bolyai Jánosnak közeli barátja és őszinte tisztelője volt! Milyen érdekes, hogy más szakmabeliek, például orvosok, nagyobb megértéssel és tisztelettel beszéltek Bolyai Jánosról, mint a szakmabeli kollégái!

Engel életrajzát Finály Henrik nekrológiájából tudjuk rekonstruálni: Engel József 1807. május 2-án Bécsben született, Engel Keresztély János és Maucks Katalin gyermekeként. Az apja, fia születésekor, az erdélyi udvari korlátnoksnágnál udvari titkár, és amatőr történelem-búvár. Engel József német nyelvű környezetben nevelkedett és hat éves korában Lőcsén kezdett német iskolába járni. 1819-ben az apja elküldte a fiát cseregyereknek Rozsnyóra, hogy magyarul tanuljon. 1821-ben Engel visszatért Lőcsére, itt 1823-ban befejezte a gimnáziumot, majd a pesti egyetemre ment tanulni bölcsészeti tudományokat. De 1825-ban a szülei vagyoni helyzete arra kényszerítette, hogy a 18 éves ifjú kenyérkereset után nézzen. Ekkor Marosvásárhelyen egy rokonnál beállt gyógyszerész-gyakornoknak. Három év alatt kellő gyakorlatot szerzett és pénzt spórolt ahhoz, hogy 1828-ban Pesten beiratkozzon a gyógyszerészetre és 1829-ban mesteri oklevelet szerzett. Utána beiratkozott az orvosi egyetemre és 1830-34 között, nehéz anyagi körülmények közepette elvégezte azt. Engel József, amikor még orvostanhallgató volt Pesten, egy 1834-ben a Tudós Társaság által kiírt

pályázatára készítette el a pályaművét: *A magyar nyelv gyökérszavai*: első rangú pályamunkájával (kinyomtatva: Budán, 1839.), és ezért a művéért választották meg az MTA levelező tagjának.

Engel József bizonyíthatóan 1837. február 25-én írta fel az első receptet Bolyai János részére. Tehát Engel József jóval Bolyai János megismerése előtt már gyökszó-kutató volt, és így Bolyai János Engeltől értesülhetett a téma fontosságáról. (Nagyon nagy a hasonlóság Engel gyökérszavai és Bolyai János gyökérszavai között).

Mint kész orvos és szülésmester 1836-tól Marosvásárhelyen folytatta a tevékenységét egészen 1857-ig. Akkor átköltözött Kolozsvárra és ott „*mint közkedvességű, értelmes orvos széles körökben nyújtván sikerest segélyét szenvedő embertársainak, bevégezte munkás életét 1870. június 2-án, áldozatul esvén a különben még életerős férfi egy fájdalmas és veszélyes betegség, a hólyagkő következményeinek*”.

Engel József volt az egyik tanú Bolyai Jánosnak 1849. május 18-án Orbán Rozáliával kötött házasságánál, a marosvásárhelyi Vártemplomban.

A Házsongárdi temetőben nyugszik.

„A’ magyar orvosok ’s természetvizsgálók szeptember 2-től 6-ig Kovozevártt tartandó ötödik nagy gyűlések programja.

A’ magyar orvosok és természetvizsgálók Kolozsvártt tartandó 5-dik nagy gyűlésére nézve e’ következő rendszabályok állítottak meg:

1. *Augusztus 30-tól kezdve a’ város megbízottjai a’ kapuknál a’ tisztelt vendégeket a’ városházához utasítandják, hol az állandó választmánytól fogadtatva, számukra kirendelt szállásaikra fognak kísértetni.*

2. *Szeptember 1. reggeli 9 órától fogva 12-ig a’ városháza nagy termében, az állandó választmány a’ titoknokokkal együtt a’ magukat bejelentő orvosokat ’s természetvizsgálókat elfogadja, nevők saját aláírására felkéri, beléptijegyekkel ellátja, ’s e’ programot, a’ nemes megye költségén megjelent Kolozs megye földabroszát, ’s a’ nemes város költségén nyomtatott Kolozsvár ’s vidéke növényeinek névjegyzékét átadandja.*

3. *A’ nagygyűlés következő szakaszokat fog képezni:*

a, Az orvos-sebészi.

b, A’ természettani, földrajzi és csillagászati.

c, Az ásványtani, földismereti, vegy- és gyógyszer-tani.

d, Az élet- és növény-tani.

e, A’ barmászati és gazdasági szakot.

4. *Rendes tagoknak mind azon urak tekintetnek, kik a’ természettudományokat egyetemben vagy külön ágaikban, vagy hivatásuk, vagy kedvöknél fogva művelik, az orvos és sebészek közül pedig azok, kik akadémiai ranggal bírnak.*

5. *Más vendégek és művelt személyek is a’ titoknokoknál kapandó külön jegyek mellett, mint nézők jelen lehetnek, mind a’ köz- mind a’ szaküléseken, a’ közülésekben nők is vehetnek részt.*

6. *Azon urak, kik felolvasásokat szándékoznak tartani, a’ titoknokoknál előleges jelentétel után a’ felolvasás rende iránt utasítást veendenek.*

7. A' közülések a városház nagy termében fognak tartani. A' szakülésekre e' következő termek jelettettek-ki: Az 1 szakasz, a' választott közönségi gyűlés terme. A' 2-iknek, a' város táncz-terme mellett lévő szoba balfelől, a' második emeletben. A' 3-iknek hasonlólag a tánczterem mellett szoba jobbfelől a' 2ik emeletben. A' 4-iknek a' tánczterem melletti szoba jobbfelől az első emeletben. Az 5-iknek a' tánczterem melletti szoba balfelől, az első emeletben.

8. Az első közülés szeptember 2-án reggeli 9 órakor a' városház nagy termében az elnök úr ő nagyméltósága által megnyitvatván

a, A' nagygyűlés hivatalnoki munkálkodásokról rövid számot adnak, 's ha lehetséges a' már megjelent tagok kinyomtatott névlajstoma felolvastatik 's kiosztatik.

b, A' múlt évi Jegyzőkönyv röviden közöltetik.

c, A' jelen nagy gyűlési program felolvastatik.

d, A' gyűléshez érkezett levelek felolvastatnak.

e, Értekezések, ajánlatok, vitatkozások, javallatok, érdekes tárgyak előmutatása.

f, Déli 12 órakor befejeztetvén a' közülés, a' megjelent tagok a' városház tanács teremébe menendnek, hol a' természettani gyűjteményeket szemlélendik. Három órakor közebed a' városház táncztermében. Ebéd után kísétálás a' kormányzó ő nagyméltósága és választott polgár Schütz József kertjeibe.

9. Szept. 3-kán reggeli 10 órától délután 2 óráig szakülések, ebéd 3 órakor. Ebéd után a' k. lyceum, természettani muzeum megtekintése, ottan némi kísérletek és a' csillagásztorony megnézése.

10. Szept. 4-én reggeli 10 órától délután 2 óráig közgyűlés, 3 órakor ebéd. Délután 5 órakor a' város táncztermében egybegyűlés 's indulás Tordára.

11. Szept. 5-én Tordán reggeli 6 órakor elfogadás a' Casinoban, 7 órakor felmenetel a' sósfürdőkhöz, ottan, ha tetszik gyűlés, 9 órakor indulás Maros-Újvárra vagy a' kinek tetszik a' Tordahasadékba, 12 órakor a maros-újvári sóaknák megnézése, 2 órakor visszaindulás Tordára, 6 órakor közebed Tordán, ebéd után indulás Kolozsvárra.

12. Szept. 6-án befejező közgyűlés. Már ez nap reggelén átadatnak a' titoknokoknak a' szakülések Jegyzőkönyvei, mind azon értekezések jegyzőkeivel, melyek az illető szakok által szótöbbséggel a' közülésben felolvasására ajánltattak; ekkor menend végbe reggeli 10 órakor a' szakülési Jegyzőkönyvek, az ajánlott értekezések 's dolgozatok felolvasása, megválasztátnak ezután a' jövő évi nagy gyűlések helye 's ügyvivői szótöbbséggel, felolvastatik a' közülések eddigi Jegyzőkönyve, 's az elnök ő nagyméltósága által egy hat tagból álló választmány neveztetik ki, mely a' 'Jegyzőkönyv hitelesítését, annak a' jövő évi nagy gyűlés egyik titoknokának átadását, vagy ha jelen nincs átküldését magára vállalja, 's egyszersmind arról kezeskedik, hogy a' Jegyzőkönyv másolatai az elnök és alelnök uraknál elküldessenek, a' nagy gyűlés egyéb végzéseit is végrehajtandja, utoljára a' város részéről az ezen gyűlés emlékére veretett emlékpénz ki fog osztatni. Három órakor ebéd, azután berekesztő szakgyűlések, este hat órakor búcsú-estvély országos elnök b. Kemény Ferencz úr ő nagyméltósága kertjében.

13. A' t.cz. tagok ebédjek és vacsorájok iránt szept. 3-tól 6 óráig bezárólag, tehát az egész gyűlés tartása alatt, a' választmány úgy intézkedett, hogy a' t. cz tagok vendégszereteti barátságból láttatnak el azokkal.

14. A' Nemzeti Cassino és Polgári-Társalkodó termei a' nagy gyűlés tagja számára mindenkor nyitva állnak.

15. A' k. lyceum csillagászati-tornya, úgy szintén a' ns. reformátum és unitarium collegiumok könyv- és természettani gyűjteményei, könyv- és könyvmdái minden nap reggeli 10 óráig, úgy szintén délután 4 órától látogathatók.

16. A' piaczi nagy r.cath templomban a' kolozsmonostori convent archivuma előre tett jelentés után látható.

17. Az országos Károlina- és a' katonai korodák minden órában láthatók, reggel az orvosi látogatás 8 óráig tart.

18. A'kinek a' czukorgyár, a' katonai laktanyát, a' kolozsmonostori papírmalmot megtekinteni kedvök kenne, a' titoknokoknál rendelkezzenek.

19. Főkörmányzó dr. Teleki József, b. Józsika János úrnő, országelnök b. Kemény Ferencz úr ő nagyméltóságuk, úgy szintén a' népkert, sétatér, választott polgár Schütz József kertjei, a' sétálni kívánókat szívesen fogadják.

Kolozsvártt, augusztus. 28-kán 1844.

Kubinyi Ferencz s.k.

a' magyar orvosok és természetvizsgálók ez évi alelnöke

Dr. Szócs József s.k.

a magyar orvosok és természetvizsgálók ez évi titoknoka.”

A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók ötödik nagy gyűlésében Erdélyben Kolozsvártt 1844 szeptemberben részt vett tagok névsora

1. G. Teleki József, kormányzó. Elnök.	21. Gál István, orvostudor, Kolozsvár
2. Kubinyi Ferencz, Nógrád megyei követ, alelnök, Losoncz.	22. Schütz József, kereskedő, Kolozsvár
3. Kubinyi Ágoston, magyar nemzeti múzeumigazgatója, Pest.	23. Barra Imre, Kolozs megyei főorvos, Kolozsvár
4. Dr. Zipser C.A. professzor, Besztercebánya	24. Incze Ferencz, táblabíró, Gerend.
5. Petényi Sándor János, magyar múzeumi segédőr, Pest.	25. Hauchard József, királyi helyettes kamaraispán, Kolozsvár.
6. Dráskovics Gyula, természetvizsgáló, Gömő megye, Harkács.	26. Taussig Jakab, Sáros megyei sebész, Eperjes.
7. Kubinyi Géza, természetvizsgáló, Pest.	27. Kovács Gyula, orvos, Bécs
8. Dr. Jovisich Pál, ezred orvos, Kolozsvár.	28. Behr János, r. cath. lelkész, Nagyság.
9. Mannó Alajos, gyógyszerész, Pest.	29. Stetter Fridrik Vilmos, kir építész, Bécs.
10. Barra István, Pestmegyei főorvos, K. Körös.	30. Szentiványi Bartók Zsigmond, kamarai sebész, Radna.
11. Haracsek István, gyógyszerész Zilah.	31. Veber Károly, gyógyszerész, Kolozsvár
12. Kalmár Lajos ügyész, Pest.	32. Szász Lőrincz, orvos, sebésztudor, Abrudbánya.
13. Szabó József, tanár, Kolozsvár.	33. Korbuly Bogdán, Kővár vidéki főorvos.
14. Wolff Gábor, gyógyszerész, Kolozsvár.	34. Fodor András, Hunyad megyei főorvos.
15. Wolff János, gyógyszerész, Kolozsvár.	35. Pataki Dániel, orvostudor, Kolozsvár.
16. Szabó György, professzor, Zilah	36. Streicher Mihály, gyógyszerész, Kolozsvár
17. Dr. Szombathelyi Gusztáv, orvostudor, Kolozsvár.	37. Nagy Ferencz, bölcsészettanár, Kolozsvár.
18. Ifj. Pataki József, városi tanácsos, Kolozsvár.	38. Bojtha József, Kolozs megyei sebész, Kolozsvár.
19. Takács János, tanár, Kolozsvár.	39. Ifj. Veress József, aljegyző, Torda.
20. Berde Áron, tanár, Kolozsvár.	40. Bruszt Elek, tanár, Kolozsvár.

41. Bertalan Dániel, hadi orvos, Kolozsvár.
42. Landoz János, fűvész, Kolozsvár.
43. Moos István, ügyvéd M.Vásárhely
44. Baló József, ügyvéd, Kolozsvár.
45. Dr. Friep, katonai főorvos, Kolozsvár.
46. Asztalos István, sebész Kolozsvár.
47. Gr. Wass Ádám, természetvizsgáló, Kolozsvár.
48. Dr. Hankó József, Torda megyei főorvos, Torda.
49. Gr. Kemény József, academiái tag, Gerend.
50. Halász Geiza, pesti gyakorló orvos, Pest.
51. Dr. Roth Péter, segesvári főorvos
52. Szentpéteri Imre, kormányzékai ímók, Kolozsvár
53. Ajtai János, sebész, Kolozsvár.
54. Pap János, uradalmi számvevő, Kolozsvár.
55. Kabos Dániel, kormányzékai titoknok, Kolozsvár.
56. Szigethi Csehi Sámuel, orvostudor, Kolozsvár.
57. Kovács Miklós, erdélyi püspök, Kolozsvár.
58. Nagy Lajos táblabíró, Torda.
59. Pál József, sebész, Kolozsvár
60. Mihelyes Zsigmond, gyógyszerész, K. Fejérvár.
61. M. J. Akner, lelkész, Hammersdorf.
62. Apát Szabó János, Kolozsvár.
63. Grosz Fridrik, orvos-sebész doctor, Nagyvárad.
64. Kollár Sándor, ügyvéd, Kolozsvár.
65. Déési Déési János, k. alapítványi ispán, Kolozsvár.
66. Dr. Boér László, csikszékai főorvos, Csík-Somlyó.
67. Szaborai Mihály, sebész, Kolozsvár
68. Timár József, gyógyszerész, Torda.
69. Püspöki Antal, kereskedő, Kolozsvár.
70. Theisz Pál, katonai sebész, Kolozsvár.
71. Csoma Károly, sebész, Kolozsvár.
72. Csíki Dávid, sebész, Kolozsvár.
73. Hirling Károly, pénztártiszt, N. Szeben.
74. Krizbay Miklós, ügyvéd, Kolozsvár.
75. Tunyogi Cs. József, jogtanár, Kolozsvár.
76. Horváth Zsigmond, gyógyszerész, B.Hunyad.
77. Markus János, ezred orvos, K. Fejérvár.
78. Székely Mózes, bölcselkedés tanára, Kolozsvár.
79. Gr. Teleki Mihály, természetvizsgáló, Kolozsvár.
80. Salamon József, hittanár, Kolozsvár.
81. Szilágyi Ferenc, történettanár, Kolozsvár.
82. Ercei József, erdősz, Torda.
83. Harmat Márton, orvos doctor, Torda.
84. Kemény Zsigmond báró, tudóstársasági levelező tag, Kolozsvár.
85. Hincz György, lelkész, Kolozsvár.
86. Bodola Károly, gazdasági titoknok, Kolozsvár.
87. Kozma József, erdősz Topánfalva.
88. Banó István, törvénytanár, Kolozsvár.
89. Turi Ignác, gyógyszerész, M. Vásárhely
90. Kovásznai József, kormányzékai fogalmazó gyakornok, Kolozsvár.
91. Ágoston István, Kolozsvár városa főbírája.
92. Jancsó József, gazdasági tiszt, Bonyha.
93. Csiszár Zsigmond, k.b. törvényszékai elnök, Zalathna.
94. Karaszek Ignác, kincstári lajstromozó, N. Szeben.
95. Lészai Dániel, orvos, sebésztudor, Szászváros
96. Tormási Lajos, Békés megyei főorvos, Gyula.
97. D. André Ferencz, köedény-gyár tulajdonos, Batisz.
98. Loréni József, Szászváros székai tanácsos.
99. Tóth János, gyógyszerész, Bécs.
100. Bakacs Sándor, n.váradai sebész.
101. Bélteki M. Zsigmond, Marosszékai főorvos.
102. Bélteki János, természetvizsgáló, M.Vásárhely.
103. Bélteki Ferencz, természetvizsgáló, M.Vásárhely.
104. Ugron Sándor, természetvizsgáló, Kolozsvár.
105. Ugron István, természetvizsgáló, Kolozsvár.
106. Dr. Ötves Ágoston, orvostudor, K.Fejérvár.
107. Ifj. gr. Bethlen József, műkedvelő, Kolozsvár.
108. Déézi H. Károly, ügyvéd, Déézs.
109. Lengyel József, sebész, Udvarhelyszék, Keresztúr.
110. Tamási Antal, ügyvéd, Kolozsvár.
111. Feueregger Károly, orvostudor, Déézs.
112. Józsa Dániel, orvostudor, Sz. Somlyó.
113. Mike József, kamarai sebész, Dézsakna.
114. Hayth Ferencz, vidéki sebész, Fogaras.
115. Lézó Ferencz, nyomdaigazgató, Kolozsvár.
116. Reisinger János, tanár, Pest.
117. Gerendai József, vegy. és fűvésztani segéd, Pest.
118. Gajzágó Lukács, szamosújvári főorvos.
119. Gál Lajos, nevelő Kolozsvár,
120. Bánfi Dániel báró, mezei gazda, Borsa.
121. Simon András, gazda, Torda.
122. B. Kemény Sámuel, gazda, S.Sebes.
123. Szabó Domokos, városi sebész, Kolozsvár.
124. Bethlen Ferencz, gróf, föld-ismész, Bethlen.
125. Kovács János, kamraispán, M. Ujvár.
126. Somai Lajos, táblabíró, Derzse.
127. Csíki Samu, kolozsvári főorvos.
128. Bánfi Ádám, báró, földész, Bonczida.
129. Joó István, tanár, Kolozsvár.
130. Török István, tanácsai esküdt, Kolozsvár.
131. Orbok Sámuel, adóíró biztos, Szilvár.
132. Méhes Sámuel, tanár, m. akadémiái tag, Kolozsvár.
133. Kovács István, lajstromozó, Kolozsvár.
134. Némethy János, kormányzékai fogalmazó, Kolozsvár.

135. Wass Samu, gróf, Doboka megyei főbíró, Czege.
136. Degenfeld Otto, gróf, kormányzékai tanácsos, Kolozsvár.
137. Bruckenthal József, báró kormányzékai tanácsos Kolozsvár.
138. Velisch Simon, sebész, Kolozsvár.
139. Bethlen Ádám, gróf, gazda, Bonyha.
140. Mikes János, gróf, gazda, Fenes.
141. Szabó József, tartományi biztos, Kolozsvár.
142. Teleki János, gróf, gazda, Kolozsvár.
143. Csáki József, gróf, gazda, N. Almás.
144. Keller Robert, cs. k. hadnagy, Sz. Somlyó.
145. Enyedi László, kormányzékai fogalmazó, Kolozsvár.
146. Fekete Sámuel, kormányi fogalmazó gyakorlatok, Kolozsvár.
147. Lázár Mihály, kormányi írnok, Kolozsvár.
148. Sándor István, fogalmazó gyakorlatok, Kolozsvár.
149. Hornyai Ambrus, tanár, Kolozsvár.
150. Lukács György, tanácsnok, Kolozsvár.
151. Gebbel Károly, kormányzékai titoknok, Kolozsvár.
152. Véér Farkas, gazda, Déés.
153. Némethi Miklós, orvos t. Halmagy.
154. Tamási János, főkormányzékai írnok, Kolozsvár.
155. Reich József, kormányzékai írnok, Kolozsvár.
156. Fülepp Samu, nevelő, Kolozsvár.
157. Sala Mihály, főkormányzékai tanácsos, Kolozsvár.
158. Schuster Károly, főkormányzékai fogalmazó, Kolozsvár.
159. Dr. Knöpfler Vilmos, Nagy-Ág.
160. Szabó István, k. bányai mester, Abrud.
161. Gedő József, kir. hiv. Kolozsvár.
162. Nagy Péter, lelkész, Kolozsvár.
163. Kovács Sámuel, tanár, Kolozsvár.
164. Poseni Antal, sebész, Torda.
165. Kósa Dániel, gazda, Szamosfalva.
166. Békási János, természetvizsgáló, Pest.
167. Nagy Mózes, sebész, Kolozsvár.
168. Hulimán Pál, máramarosi főorvos, Szigeth.
169. Simó Ferencz, gazda, Oroszmező.
170. Incze József, tartományi pénztártiszt, Kolozsvár.
171. Kis Sámuel, k. pénztárnok, Igen.
172. Nagy Elek, gazda, Bágyon.
173. Kriza János, lelkész, Kolozsvár.
174. Csipkés Sándor, országos szemorvos, N. Szeben.
175. Panajot Pál, gazda, Szamosfalva.
176. Berde Mózes, ügyvéd, Kolozsvár.
177. Tompa Simon, tartományi alszámvevő, Kolozsvár.
178. Cserei Farkas, főkormányzékai tanácsnok, Kolozsvár.
179. Cserei Miklós, vegytudós, Kolozsvár.
180. Székely Dániel, főkormányzékai fogalmazó, Kolozsvár.
181. B. Splényi Mihály, Kolozsvár.
182. Béni Ignác, gazda, Kolozsvár.
183. Vizi József, tudor, N. Enyed.
184. Gr. Teleki Jánosné, fűvésznő, Kolozsvár.
185. Finta Elek, fűvész, Kolozsvár.
186. Bőjtő Lázár, gazda, Kolozsvár.
187. Kis Lajos, gazda, Kolozsvár.
188. Kedves István, apát, Kolozsvár.
189. Grois Gusztáv, kolozsvári tanácsos, Kolozsvár.
190. Macskási Péter, tartományi főposta és szállásmester, Kolozsvár.
191. Kapcza József, káptalani biztos, N. Enyed.
192. László Ferencz, ügyvéd, Kolozsvár.
193. Wesselényi Krisztina, bárónő, fűvésznő, Kolozsvár.
194. Bogdánffi Gábor, postamester, Kolozsvár.
195. Árkossy Lajos, k. erdőfelügyelő, Zalathna.
196. Szilasy Ignác, tanár, Kolozsvár.
197. Lészai Lőrincz, főbíró, Sárvár.
198. Aknai Mihály, pénztárnok, Kolozsvár.
199. Velits Lajos, gyógyszerész, Torda.
200. Schütz Károly, kereskedő, Kolozsvár.
201. Török Antal, ügyvéd, Medgykerék.
202. Török Victor, gazda, Medgykerék.
203. Ispán István, táblabíró, B. Váralja.
204. Bürger Ferencz, tartományi főépítész, Kolozsvár.
205. B. Bornemissza János, főkormányzékai tanácsosa, Kolozsvár.
206. Decani Erneszt, k. kamarai főorvos, Zalathna.
207. Szacsvai Zsigmond, főkormányzékai titoknok, Kolozsvár.
208. Laffer Ignác, sebész, Kolozsvár.
209. Horváth István, kir. táblai ülnök, M. Vásárhely.
210. Bartha István, kir. tanácsos, Zalathna.
211. Ürmösy Sámuel, k. táblai jegyző, Kolozsvár.
212. Csoma György, sebész, Kolozsvár.
213. Baricz János, tartományi főorvos, Kolozsvár.
214. Schütz János, tanácsi írnok, Kolozsvár.
215. Gr. Kun Gergely, gazda, Bájog.
216. Dr. Szilágyi, tanár, Kolozsvár.
217. Sombori Elek, gazda, Sombor.
218. Pattantyus Antal, kereskedő, Kolozsvár.
219. Id. Gergyai Ferencz, ügyvéd, Kolozsvár.
220. Nagy Leopold, ügyvéd, Szászváros.
221. Eckstein Fridrick, orvostudor, a' pesti orvosi kar f.e. decanja, Pest.
222. Gr. Kemény Sámuel, fűvész, Kolozsvár.
223. Joo Dénes, tart. főszámvevőszékai lajstromozó, Kolozsvár.
224. Koncz Lajos, igató, M. Vásárhely.
225. Irinyi János, vegyész, Pest.
226. Kovács Áron, k. táblai jegyző, M. Vásárhely.
227. Lészai Lajos, főkormányzékai tanácsos, Kolozsvár.

228. Szócs Sámuel, b. szolnoki főorvos, Déézs.
229. Antal László, orvostudor, N. Enyed.
230. Koncz Sándor, írnok, Kolozsvár.
231. László János, mérnök, Doboka.
232. Ágotha János, rajztanár, N. Szeben.
233. Kócsi József, cs. k. kapitány, Kolozsvár.
234. Fülel István, ügyvéd, Kolozsvár.
235. Roth Károly, gyógyszerész, Déézs.
236. Zeyk Károly, gazda, Ajton.
237. Ifj. gr. Bethlen János, gazda, K. Bán.
238. Györfői Mihály, kir. tanácsos, Kolozsvár.
239. Gr. Lázár Miklós, főkormányászei fogalmazó, Kolozsvár.
240. Pap Dániel, orvostudor, Déézs.
241. Kaiser János, főszámvevősegi tiszt, Kolozsvár.
242. Simon Elek, ügyvéd, Kolozsvár.
243. Rajka Péter, eröművész, Kolozsvár.
244. B. Bánfi Miklós, főispány, Kolozsvár.
245. Farczádi József, ingrossista, Kolozsvár.
246. Máthéfi Samu, szolgabíró, Kolozsvár.
247. Báldi Tivadar, lelkész, Kolozsvár.
248. Basa Mihály, lelkész, N. Enyed.
249. Breck Pál, cs. k. főhadnagy, Kolozsvár.
250. Horváth Mihály, gazda, Kolozsvár.
251. Bokros Lajos, főkormányászei írnok, Kolozsvár.
252. Máriaffi Dávid, fűvész, Kolozsvár.
253. Váradi János, ügyvéd, Kolozsvár.
254. Incze Mihály, kamarai főorvos, K. Fejérvár.
255. Lengyel Dániel, orvostudor, Abrudbánya.
256. Székely Sándor, tanár, Kolozsvár.
257. Marosi István, orvostudor, N. Enyed.
258. Preisz Károly, gyógyszerész, N. Károly.
259. Laner Antal, orvostudor, N. Károly.
260. Gr. Gyulai Lajos, ásványtudós, M. Némethi.
261. Ziegler Károly, orvostudor, M. Vásárhely.
262. Dr. Engel József, M. Vásárhely.
263. Haberern Jonathán, nevelő, Felka, Szepesből.
264. Dózsa István, gazdasági felügyelő, Sárpatak.
265. Sándor József, nevelő, Kolozsvár.
266. Horváth János, gazda, M. Zsákod.
267. Bertleff Mihály, főkormányási titoknok, Kolozsvár.
268. Gáál József, műkertész, Arad.
269. Borbély László, tanár, Kolozsvár.
270. Hoffmann Ignác, természettani tanár, Kolozsvár.
271. Tegó Alajos, történetzei tanár, Kolozsvár.
272. Gebbel Fridrik, levélkiadó segéd, Kolozsvár.
273. Wenner Samu, lajstromozó, Kolozsvár.
274. Böhm János, építész, Kolozsvár.
275. Móga Demeter, ellenőr, Topánfalva.
276. Basa Miklós, ügyvéd, Kolozsvár.
277. Galgóczi Ignác, tanító, Kolozsvár.
278. Herberth Károly, sebész, Gyula.
279. Baternay Antal, táblabíró, Kristyor.
280. Sánta István, ügyvéd, Kolozsvár.
281. Nappendruck Márton, gyógyszerész, Kolozsvár.
282. Kovács József, lelkész, Abrudbánya.
283. Szigethi Gyulai István, bányász írnok, Verespatak.
284. Paulini János, gyógyszerész, Kóhalom.
285. Ifj. Vinkler János, bányász, Verespatak.
286. Gábor Antal, kereskedő, Kolozsvár.
287. Glatz Tivadar, rajztanár, Szeben.
288. Holtzer Vilmos, gyógyszerész, B. Hunyad.
289. Nagy Mózes, Kolozs megyei sebész, B. Hunyad.
290. Tóth Sándor, ásványász, Pordremeny. Nógrád.
291. Debreczeni Márton, kincstári tanácsnok, N. Szeben.
292. Benedek Antal, kincstári fogalmazó gyakornok, N. Szeben.
293. Gr. Rhédei János, gazda, Kolozsvár.
294. Ifj. Panajot Miklós, sebész, Kolozsvár.
295. Boldogházi Evinger József, sótámok, Vízakna.
296. Paget János, gazda, Gyéres.
297. Gr. Bánfi Dénes, gazda, Gyalu.
298. Bene József, kir. tanácsos, természetvizsgáló.
299. Ifj. Bene József, természetvizsgáló.
300. Brassai Samu, tanár, ezévi titoknok, Kolozsvár.
301. Szócs József, tanár, ezévi titoknok, Kolozsvár.

2. kép Teleki József (1790-1855), az Akadémia elnöke. Barabás Miklós festménye

3. kép Irinyi János
(Albis, 1817. május 18. – Vértes, 1895. december 17.)

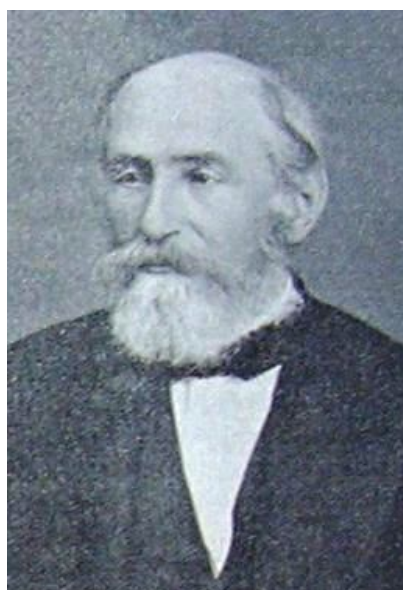
4. kép Bethlen Ferenc , gróf,
„föld-ismész”, Bethlen, (1800-1875)

5. kép Kovács Miklós
(Tusnád, 1769. január 16. – Kolozsvár, 1852. október 15.),
erdélyi római katolikus püspök

6. kép Kriza János, későbbi unitárius püspök
(Nagyajta, 1811. június 28. –
Kolozsvár, 1875. március 26.)

7. kép Nagy Péter (Kolozsvár,
1819. április 22. – Kolozsvár, 1884. szeptember 16.),
későbbi református püspök

Irodalom

FINÁLY Henrik: *Emlékbeszéd Engel József levelező tag felett.* Budapest, 1873. (Érték. a nyelv- és széptud. kör. III. 5.)

ENGEL József: *A magyar nyelv gyökérszavai. A m. tud. társaság jutalomkérdésére előterjeszté. Első rangú pályamunka. Budán, 1839. (Nyelvtudományi pályamunkák II. kötet. Nagy János munkájával együtt.)*

Teleki-Bolyai Könyvtár, Bolyai János kéziratai, Marosvásárhely.

Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár

http://www.semmelweis.museum.hu/leveltar/nyilvantartasok/testuleti_orvosok_termeszetv_izsgalok.html

Nemzeti Portrétár, Közhasznú Alapítvány, <http://www.npg.hu/>